

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ *

Υπό ΑΓΑΜΕΜΝΟΝΟΣ ΜΑΝΤΙΚΑ

Οικονομολόγου, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λονδίνου
Γενικοῦ Γραμματέως τῆς Τραπεζῆς Ἐμπορικῆς Πίστεως

Εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Διεθνoῦς Ταμείου εἰς Τόκιο, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1964, ὁ κ. Valéry Giscard d'Estaing¹ σημειώνει ὅτι «εἰκόσιν ἐπι, ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῶν Διεθνῶν Οἰκονομικῶν Ὁργανισμῶν, ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις καὶ ἡ διεθνὴς οἰκονομικὴ ἰσορροπία συνεχίζουσιν νὰ ἀπασχολοῦν τὴν ἀνθρωπότητα».

Ἐν ἔτος ἐνωρίτερον εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ 1963 εἰς Οὐάσιγκτῶνα, ὁ ἴδιος² ἐπισημαίνει ἔτι ἐντὸς τῶν πλακισίων τῶν Διεθνῶν Ὁργανισμῶν, 459 ὁμιλίαι ἀναφέρονται εἰς προβλήματα τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Συστήματος καὶ τῆς Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, καὶ τὸ θέμα οὐχὶ μόνον δὲν ἔχει ἐξαντληθῆ, ἀλλὰ οὔτε κἀν θιγῆ.

ΠΑΘΗΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Τὰ προβλήματα οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως εἶναι στενωῶς, οὐχὶ ἀποκλειστικῶς, συνδεδεμένα μὲ τὸ θέμα τῆς «Ἐκρηκτικῆς Αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ» («World Population Explosion») ὅπως λέγεται. Στενωῶς μὲν, ὅσον ἀφορᾷ τὰ προβλήματα τῶν Ἀσιατικῶν χωρῶν, Ἰνδίας, Πακιστάν, Κίνας καὶ Ἰνδονησίας, οὐχὶ ἀποκλειστικῶς ἔσον ἀφορᾷ τὰ προβλήματα τῆς Ἀφρικῆς (πλὴν τῆς Αἰγύπτου).

Ἡ διαφοροποιήσις εἶναι ἀναγκαία, διότι ὡς λέγει ὁ καθηγητῆς κ. N. Koestner³ «ἔχει βαθμηδὸν λησμονηθῆ, ὅτι ὑπάρχουσιν διάφοροι τύποι ὑπανα-

* Ἀνακοίνωσις εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπιχειρίαν τῶν Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τὴν 17ην Μαρτίου 1967.

1. Exposés de M. Valéry Giscard d'Estaing, sur les problèmes monétaires internationaux, σελ. 11. Ouvertures Économiques, Paris 1965.

2. Ἴδε 1, σελὶς 8.

3. Some Comments in Prof. Nurkse's Capital Accumulation in Underdeveloped Countries, σελ. 1, Egypte Contemporaine No 272, 1953.

π - ύ ξ ε ω ς και προτείνονται θεραπείαι συλλήβδην επί τῆ ἀπλοποιημένη προϋποθέσει: ἔτι ὑπανάπτυκτοι χῶραι εἶναι π τ ω χ α ἰ χῶραι, τὸ ὅποιον πόρρω ἀπέχει τῆς πραγματικότητος.

Ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ πληθυσμοῦ ὁ Eisenhower λέγει⁴: «Ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ ἔχει ἀποθῆ τὸ πλεόν κρίσιμον διεθνές πρόβλημα τῶν χρόνων μας. Ἀπειλεῖ μὲ ἐξαφάνισιν τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν πλείστων ὄσων χωρῶν καὶ θέτει: εἰς κίνδυνον τὴν προσπάθειαν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀσφάλειαν».

Ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος ὁ καθηγητῆς Marriner Eccles⁵, τέως Πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ὁμοσπονδιακῶν Τραπεζῶν τῆς Ἀμερικῆς λέγει: «Δὲν δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν ἔτι θὰ ζῶμεν ἐπὶ πολὺ ἀκόμη, ἀπολαμβάνοντες ἀσφάλειαν καὶ ἀφθονίας ἐντὸς μιᾶς πενομένης ἀνθρωπότητος».

Δὲν πρόκειται ν' ἀναφέρω καὶ ἄλλας γνώμας καθηγητῶν καὶ κρατικῶν λειτουργῶν τῶν ἀνεπτυγμένων καὶ ὑπαναπτύκτων χωρῶν ἐπὶ τοῦ θέματος, ἐθέρωσα ἀπλῶς ἀναγκαῖον νὰ κάμω τὴν διαπίστωσιν χωρὶς νὰ προτίθεται νὰ ὑπεισέλθω εἰς τὴν οὐσίαν καὶ θεραπείαν τοῦ προβλήματος τῆς ἀνθρωπίνης ἀθλιότητος, λιμοῦ καὶ κοινωνικῆς ἀναταραχῆς ἧτις δύνανται νὰ δημιουργηθῆ διὰ τῆς συνεχοῦς ἐλαττώσεως τῆς θνησιμότητος καὶ τῆς συνεχοῦς αὐξήσεως τοῦ πληθυσμοῦ (κατὰ σοβαρὰς ἐκτιμήσεις εἰς 7,4 δισεκ. διὰ τὸ ἔτος 2.000, ἔναντι 2 δισεκ. τὸ ἔτος 1920).

Ἡ συνειδητοποίησις τοῦ κινδύνου καὶ ἡ ἀναγνώρισις τῆς εὐθύνης ὄλων καὶ δὴ τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν, τοῦ δικαιώματος 1.500 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων οἱ ὅποιοι ζοῦν εἰς μίαν ἀθλίαν κατάστασιν, διὰ ἓνα βιώσιμον σήμερον καὶ ἓνα καλύτερον αὔριον, εἶναι ἤδη ἓνα μέγα βῆμα, ἂν ὄχι πρὸς τὴν θεραπείαν, τοῦλάχιστον πρὸς μερικὴν λύσιν τοῦ προβλήματος. Ἐνα δεῦτερον βῆμα εἶναι ἡ ἀναγνώρισις ἔτι ἡ ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ε ὑ η μ ε ρ ῖ α ε ἶ ν α ἰ ἀ δ ι α ἰ ρ ε τ ο ς.

Τὸ συνεχῶς διευρυνόμενον ἀνοιγμα μεταξὺ τοῦ εἰσοδήματος τῶν ὑπαναπτύκτων καὶ τῶν ἀνεπτυγμένων χωρῶν, παρὰ τὰ \$ 75 δισεκ. τὰ ὅποια ἐδαπανήθησαν διὰ τὴν σὺμπτυξιν ἂν ὄχι τὴν ἐξάλειψιν τοῦ ἀνοιγματος, κατὰ τὰ 20 τελευταῖα ἔτη, δεικνύει τὸν κίνδυνον τῆς π ο ρ ε ἰ α ς τ ῆ ς π ε ἶ ν η ς «March of Hunger» ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ ὁ καθηγητῆς John H. Loudon⁶.

4. The Poverty of Abundance, σελ. 6, Planned Parenthood, World Population, 1965.

5. Ἴδε 4, σελ. 9.

6. A New World in the Making, σελ. 3. International Industrial Conference San Francisco, September 1965.

ἘΝΝΟΙΑ ΡΕΥΣΤΟΤΗΣ

Ἄλλὰ τί εἶναι ρευστότης καὶ δὴ διεθνῆς νομισματικῆς ρευστότης;

(ἠμιλοῦμεν διὰ τὸν τάδε ἔμπορον ὅτι ὑποφέρει ἀπὸ ταμιακῆν σ τ ε ν ὀ τ η τ α ἦ τὴν τάδε Τράπεζαν ὅτι διαθέτει μεγάλην ταμιακῆν ρ ε υ σ τ ὀ τ η τ α.

Ἡ ρευστότης Liquidity εἶναι ὅρος πολὺ ἐλαστικὸς καθότι διαφέρει ἀπὸ τὰ ὀ τ α θ ἔ σ ι μ α. Οὕτω εἰς ἓνα ἰσολογισμὸν, ρ ε υ σ τ ὀ τ η τ α εἶναι τὰ διαθέσιμα (Ταμείον καὶ Τράπεζαι) καὶ ρ ε υ σ τ ο π ο ι ἦ σ ι μ α, τὰ στοιχεῖα τοῦ ἐνεργητικοῦ τὰ ὅποια ὀ ὄ ν α ν τ α: γὰ ἐκ π ο ι ἦ θ ο ὄ ν εἰς χ ρ ὄ ν: κ ὄ ν διάστημα σχετικῶς βραχύ.

Οὕτω εἰς τὴν Ἀγγλίαν αἱ Τράπεζαι εἶχον τὸ κλασσικὸν 8% Cash Ratio (διαθέσιμα) καὶ 33% Liquidity Ratio (δείκτην ρευστότητος).

Εἰς τὸ Διεθνὲς Συνέδριον Πίσταως (International Credit Conference) εἰς τὴν Ρώμην τὸ 1951 ἐγένετο ὅφ' ὄλων παραδεκτόν, ὅπως εἶπεν ὁ Dr. Gregory ὅτι αἱ Τράπεζαι εἶναι «τόσον ρευσταὶ ὅσον αἱ Κεντρικαὶ Τράπεζαι τῶν χωρῶν τῶν τὰς ἠθελον» καὶ ἡ ἔμφασις μετετέθη ἀπὸ τὴν Liquidity of Assets. Ρευστότητα τοῦ Ἐνεργητικοῦ εἰς τὴν Shiftability of Assets, ἤτοι εἰς τὴν ρευστοποιησιμότητα τοῦ Ἐνεργητικοῦ.

Διεθνῆ ρ ε υ σ τ ὀ τ η τ α ἀποκαλοῦμεν τὴν δυνατότητα μᾶς χῶρας νὰ πληρῶνῃ εἰς χρυσὸν ἢ συνάλλαγμα ἐξ ἰδίων διαθέσιμων (ἔχι δανείων ἢ πιστώσεων) ὑποχρεώσεις πρὸς τρίτας χῶρας. Ὡς ἐκ τῆς ἐννοίας ταύτης ἐξικροῦνται αἱ συναλλαγαὶ μέσῳ συμψηφιστικῶν λογαριασμῶν (Clearing).

ΡΕΥΣΤΟΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΤΑΜΕΙΟΝ

Ἡ Διεθνῆς Ρευστότης ὡς νοεῖται σήμερον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κανονισμῶν τοῦ Διεθνoῦς Ταμείου, περιλαμβάνει τὸν παρὰ τῇ Κεντρικῇ Τραπεζῇ ἐκάστου κράτους εὑρισκόμενον χρυσὸν καὶ τὰ ἀποθέματα εἰς δολλάρια Ἀμερικῆς κατ' ἀρχάς καὶ μετέπειτα καὶ τὰ εἰς λίρας Ἀγγλίας.

Ἡ συμφωνία τοῦ Bretton Woods τὸ 1945 ἀνεγνώρισε μίαν de facto κατάστασιν ἣτοι τοῦ Gold Exchange Standard ἔναντι τοῦ Gold Standard. Αἱ χῶραι - μέλη προσδιώρισαν τὴν τιμὴν τῆς ἐθνικῆς μονάδος τοῦ νομισματὸς των ὡς πρὸς τὸν χρυσὸν καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ δολλᾶριον, τοῦ χρυσοῦ καθορισθέντος εἰς \$ 35 κατ' οὐγγίαν (τιμὴν τοῦ 1934), καὶ οὐχὶ τοῦ δολλαρίου πρὸς τὸν χρυσόν. Ὅλοι θεδαίως γνωρίζουν τὴν ἰσοτιμίαν ταύτην, ἀλλὰ ἐλάχιστοι θὰ ἐνθυμῶνται ἔτι τὸ δολλᾶριον εἶναι ἴσον πρὸς 0,888671 γραμμάρια χρυσοῦ, καὶ οὐδεὶς θὰ ἐνθυμῆται ὅτι ἡ ἐπίσημος τιμὴ τῆς δραχμῆς πρὸς τὸν χρυσὸν εἶναι ἀπὸ τῆς 29ης Μαΐου 1961, 0,0296224 γραμμάρια.

7. Α. Σ. Μάντικα: Comments on the International Credit Conference, σελίς 51, Egypte Contemp. No. 268, 1952.

Ότωι υπό τὸ κολοσσιαῖον κῶρος τοῦ δολλαρίου, κῶρος τὸ ὅποιον τὸ δολλάριον ἀπέκτησε κατόπιν τῆς εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς καταρρέουστος, ἀποτελέσματα τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων, ἡ οἰκονομία τοῦ ἐλευθέρου κόσμου εὐρέθη ὑπὸ τὸ καθιερωθῆναι τοῦ Dollar Exchange Standard.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΥ

Μέχρι τοῦ ἔτους 1950, αἱ Εὐρωπαϊκαὶ οἰκονομίαι διήρχοντο περίοδον ἀναρρώσεως καὶ ἀναπροσαρμογῆς. Ἡ Ἀμερικὴ ἦτο ἡ μόνη χώρα ἡ δυναμένη νὰ προσφέρει ἀγαθὰ. Ἡ Εὐρώπη, καὶ δὴ ἡ Ἀγγλία, ἦτις παρέμεινε ἐλευθέρη εἶχε ἤδη δαπανήσαι ὅλα τὰ εἰς χρυσὸν ἀποθεματικά της καὶ μέρη τῶν εἰς δολλάρια ἐπενδύσεών της διὰ τὴν χρηματοδότησιν τῆς πολεμικῆς της προσπάθειας καὶ ἐχρειάσθη ἡ μεταγγίσις αἵματος τοῦ σχεδίου Marshall διὰ νὰ δυναθῇ νὰ ὀρθοποδήσῃ.

Ἦτο ἡ περίοδος τοῦ «Dollar Gap» ἢ «Dollar Shortage». Ἦτο ἡ περίοδος κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ εἰς χρυσὸν ἀποθεματικά τῶν Η.Π.Α. ὑπερέβαινον τὰ \$ 24 δισεκ. ἐπὶ συνόλου \$ 32 δισεκ. Ἦτο ἡ περίοδος κατὰ τὴν ὁποίαν τὸν δολλάριον ἦτο πλέον εὐπρόσδεκτον καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν χρυσὸν, ὡς ἀποθεματικόν.

Ἀπὸ τοῦ 1950 καὶ ἐντεύθεν, ἐνῶ τὸ ἐμπόριον τῶν Η.Π.Α. παρουσιάζει ἐτησίως σοβαρὰ πλεονάσματα (διὰ τὰ 15 ἔτη, 1952-1962, \$ 72 δισεκ.) ἡ συνέχισις τῆς βοήθειας καὶ δανείων (outright grants and loans) πρὸς τὸν ἐλεύθερον κόσμον μέχρι τοῦ 1960, καὶ μέχρι σήμερον εἰς τὰς ἐν ἀναπτύξει χώρας, προσθεμένη εἰς τὴν στρατιωτικὴν βοήθειαν πρὸς τὰς χώρας τοῦ Ν.Α.Τ.Ο., ἀλλὰ ὁρατικῶς τὰ κολοσσιαία ἐξόδα τοῦ πολέμου τῆς Κορέας καὶ ἀπὸ τριῶν ἐτῶν τοῦ Βιετνάμ, ἀνέτρεψαν τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῆς χώρας αὐτῆς, ὥστε νὰ παρουσιάσῃ, διὰ τὴν ἀναφερθεῖσαν δεκαπενταετίαν, σύνολον ἐλλείμματος \$ 35 δισεκ. (ἦτοι ἐκρογὸν \$ 107 δισεκ., \$ 72+35 δισεκ.).

Ἀλλὰ πῶς ἐχρηματοδοτήθη τοιοῦτον ἔλλειμμα;

Ο ἀριθμοὶ εἶναι ἀποκαλυπτικοί. Μείωσις τοῦ εἰς χρυσὸν ἀποθεματικοῦ τῶν Η.Π.Α. ἀπὸ \$ 24,5 δισεκ. εἰς \$ 13,2 δισεκ. καὶ αὔξεισις τῶν υποχρεώσεων τοῦ Ἀμερικανικοῦ Τραπεζικοῦ συστήματος πρὸς τὸ Εὐρωπαϊκόν κατὰ \$ 22 δισεκ. Ἀπόρροια τῆς ὡς ἄνω καταστάσεως ἦτο ἡ κατὰ τὴν τελευταίαν τριετίαν παρατηρουμένη σχετικὴ ἀπρόσθημις διατηρήσεως μεγάλων ἀποθεματικῶν εἰς δολλάρια καὶ δὴ ὑπὸ τῆς Γαλλίας, ἦτις διαρκούσης τῆς περιόδου αὐτῆς μετέτρεψε ἄνω τῶν \$ 2 δισεκ. εἰς χρυσόν.

Παρὰ ταῦτα ἡ Ὁμοσπονδιακὴ Τράπεζα συνεχίζει νὰ ποιεῖ χρυσὸν ἐναντι δολλαρίων εἰς τὴν ἐπίσημον τιμὴν τῶν \$ 35 κατ' οὐγγίαν, πλέον τῶν ἐξόδων (\$ 35,08 περίπου) εἰς τὰς κεντρικὰς τραπεζὰς τῶν ξένων κρατῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Στερλίνα ἦτις καὶ αὐτὴ εἶχε κηρυχθῆ Ἄ π ο θ ε - μ α τ : κ ὸ ν Ν ὀ μ : σ μ α δὲν ἦτο εἰς καλλιτέραν μοῖραν.

La Malade L'Europe, τὸ ὄνομα τὸ ὁποῖον ἀπέκτιψε ἡ στερλίνα κατόπιν τῶν ἀλλεπαλλήλων δεινῶν καὶ σκοπέλων τοῦς ὁποίους ἀντιμετώπισεν, ἐχρειάσθη τὴν μαζικὴν βοήθειαν τοῦ Διεθνούς Ταμείου, τῶν Η.Π.Α. καὶ τῶν μεγάλων Εὐρωπαϊκῶν Τραπεζῶν διὰ τὴν ἀποφυγὴν τῆν ὑποτίμησίν τῆς.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΟΣ

Τὸ ἐν τρίτον τῶν διεθνῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν τοῦ ἐλευθέρου κόσμου γίνεται σήμερον εἰς δολλάρια, τὸ ἐν τέταρτον περίπου εἰς στερλίνας καὶ τὸ ὑπόλοιπον εἰς μετατρέψιμα νομίσματα, ἦτοι γερμανικὰ μάρκα, γαλλικὰ φράγκα, ἐλβετικὰ φράγκα, σκανδιναυικὰ νομίσματα καὶ ἀπὸ τριετίας εἰς γιέν καὶ ἰσπανικὰς πεζέτας. (Ὡς ἐκ τούτου συνήθως διατηροῦνται εἰς τὰς Κεντρικὰς Τραπεζὰς τῶν διαφόρων κρατῶν τσοβάρὰ ἀποθέματα εἰς τοιαῦτα μετατρέψιμα νομίσματα). Παρὰ τὸ γεγονός τούτου, στατιστικῶς, εἰς τὴν διεθνήν ρευστότητα ἐκάστου κράτους λαμβάνονται ὑπὸ ὄψιν, ὡς ἀνεφέρθη, μόνον τὰ εἰς χρυσόν, δολλάρια καὶ στερλίνας ἀποθεματικά τῶν Κεντρικῶν Τραπεζῶν. (Κατὰ τὰ τελευταῖα ἐπι λογιζοῦνται ὑπὸ οἰκονομολόγων τινῶν ὡς ἀποθεματικά καὶ τὸ αὐτό τοῦ μα τ ο ν δ : κ α ἰ ω μ α ἀναλήψιμω εἰς τὸ Διεθνὸς Ταμείου», αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἀποκαλεῖται Gold Tranch, ἦτοι: ἡ εἰς χρυσόν εἰσφορά ἐκάστου κράτους, καὶ τοῦ ὁποίου δύνανται νὰ κάμουν χρῆσιν ἄνευ σχεδὸν διαδικασίας).

Εἰς τὰ μέσα διεθνῶν πληρωμῶν, δὲν συμπεριλαμβάνονται «πιστωτικὰ περιθώρια» (Lines of Credit), τὰ ὁποῖα αἱ μεγάλαι Τράπεζαι ἐγκρίνουσιν ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην ἢ καὶ πωλύσεις ἐπὶ πιστώσει ἢ καὶ 10 ἐτῶν (ὡς συμβαίνει διὰ τὴν ἀγορὰν πλοίων καὶ ὁμῆρας κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ).

Μὲ τὴν στενήν ἔννοιαν τῆς διεθνούς ρευστότητος, οἰκονομολόγοι τινές, διατείνονται: ὅτι τὰ μέσα διεθνῶν πληρωμῶν δὲν ἀνταποκρίνονται πλέον εἰς τὴν διακίνησιν τοῦ στενωῦς αὐξανομένου ἔγχκου τῶν διεθνῶν συναλλαγῶν. Ὡς ἀπόδειξιν ἐπιστημαίνουσι τὴν αὐξήσιν τῶν διεθνῶν ἀποθεμάτων κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν (χρυσόν, δολλάρια, στερλίνας) κατὰ § 25 διεσπ., εἰς § 75 διεσπ. περίπου ἢ μέσῃν ἐτησίαν αὐξήσιν 3,3% ἔναντι μέσης ἐτησίας αὐξήσεως τοῦ διεθνούς ἐμπορίου διὰ τὴν ἴδιαν περίοδον τάξεως τῶν 5% ἕως 6%. Τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν ποσοστιαίων αὐξήσεων, τῆς διεθνούς ρευστότητος καὶ τοῦ διεθνούς ἐμπορίου ἀποκαλοῦν πρόβλημα ρευστότητος. Πολλοὶ οἰκονομολόγοι ἔχ: μόνον ἀμφισβητοῦσι τὴν διάγνωσιν ταύτην ἀλλὰ προχωροῦσι πρὸς τὴν ἀντίθετον παρατήρησιν, ἦτοι τῆς ὑπάρξεως ὕ π ἔ ρ ε υ σ τ ὅ τ η τ ο ε .

ΔΥΝΑΜΙΑΙ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΟΣ

Ἄλλὰ ἄς ἐξετάσωμεν τὰ ἀδύνατα σημεῖα τῆς Διεθνούς ρευστότητος ὡς ἔχει αὕτη σήμερον :

1) Ὁ χρυσός : Ὁ χρυσός παραμένει εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν \$ 35 κατὰ σύγγιν, τιμὴν τοῦ χρυσοῦ τῆς 1ης Ἰουλίου 1944, ἡ ἑποία εὑρίσκετο εἰς τὸ ἐπίπεδον αὐτὸ ἀπὸ τοῦ 1934. Μὲ τὴν τιμὴν αὐτήν, ἔνεκεν τῆς διηνεκοῦς αὐξήσεως τοῦ κόστους ἐξορύξεως, ἐλάχιστα μεταλλεῖα παραμένουν ἐν ἐνεργείᾳ ἐκεῖνα τὰ ὅποια διαθέτουν τὰ πλέον πλούσια κοιτάσματα. Ἡ παραγωγή θέν χρυσοῦ παραμένει εἰς σχετικῶς χαμηλὰ ἐπίπεδα μὲ κύριον παραγωγὸν τὴν Νότιον Ἀφρικὴν καὶ τὰ Ἀνατολικά κράτη (Ρωσία - Κίνα δι' ἀγνώστους ποσότητας). Ἡ ἐτησίᾳ παραγωγή τοῦ ἐλεύθερου κόσμου δὲν ὑπερβαίνει τὰς 45 ἑκατ. σύγγιας, ἤτοι περίπου \$ 1,5 δισεκ. καὶ ἐκ τῆς παραγωγῆς αὐτῆς, μὲγα μέρος ἀπορροφεῖται ὑπὸ τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ ἀποθησαυρισμοῦ, καὶ μικρὸν μόνον μέρος εἰσρέει εἰς τὰ χρηματοκιβώτια τῶν Κεντρικῶν Τραπεζῶν.

Ὡς ἐκ τούτου ὁ χρυσός ὡς γενεσιουργὸς ρευστότητος εἶναι περιωρισμένης ἐκτάσεως.

2) Τὸ δολλάριον : Ὡς νόμισμα κράτους, τὸ δολλάριον ὑπόκειται εἰς τὰς τύχας καὶ τὰς διακυμάνσεις τῆς οἰκονομίας τῶν Η.Π.Α. Τὸ μειονέκτημα αὐτὸ ἀποτελεῖ καὶ ἐν τῶν βασικῶν προβλημάτων τῆς ρευστότητος. Ὅσον τυχὸν παθητικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῶν Η.Π.Α. συντελεῖ εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς διεθνούς ρευστότητος, ἐνῶ τάνάπαλιν πιστωτικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν συντελεῖ εἰς τὴν μείωσιν αὐτῆς.

Ἄλλὰ, ἡ διεθνὴς ρευστότης δὲν δύναται νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ καὶ νὰ συμμερίζεται τὰς τύχας τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς μιᾶς χιώρας, αὐξομειομένη ἐκάστοτε, ἀναλόγως τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν αὐτῆς.

Δεύτερον μειονέκτημα εἶναι, ὅτι συνεχιζομένου τοῦ παθητικοῦ ἰσοζυγίου τῶν Η.Π.Α. ἀφ' ἑνὸς αὐξάνονται τὰ ἀποθεματικά τῶν διαφόρων χωρῶν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου προκαλεῖται μίᾳ ἀμφιβολία εἰς τὸ πνεῦμα τῶν χωρῶν αἰτινες συσσωρεύουν δολλάρια. Ἡ ἀμφιβολία αὕτη συντόμως γίνεται ἀπροθυμία καὶ ἡ ἀπροθυμία, μίᾳ τάσει μετατροπῆς μέρους τῶν ὑπολοίπων αὐτῶν εἰς χρυσόν.

Τρίτον μειονέκτημα εἶναι ὅτι ἡ μετατροπὴ δολλαρίων εἰς χρυσόν π.χ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, συντελεῖ εἰς τὴν μείωσιν τῆς διεθνούς ρευστότητος καθ' ὅτι, τὰ δολλάρια, εὑρισκόμενα ἐκτὸς τῶν Η.Π.Α. εἰς τὴν κυριότητα τῆς Γαλλίας, θεωροῦνται ἀποθεματικά καὶ συμβάλλουν εἰς τὴν διεθνή ρευστότητα ἐνῶ μετατρεπόμενα εἰς χρυσόν ὑπὸ τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Τραπέζης, ἀφήνουν μὲν τὸ σύνολον τῶν εἰς χρυσόν ἀποθεματικῶν εἰς τὸ αὐτὸ ἐπίπεδον, ἐπανερχόμενα δὲ εἰς τὰς Η.Π.Α. παύουν νὰ ἀποτελοῦν ἀποθεματικὸν νόμισμα. Τούναντίον

ὅταν αἱ Η.Π.Α. ἀγοράζουσιν χρυσὸν ἔναντι δολλαρίων, αὐξάνεται ἡ διεθνὴς ρευστότης κατὰ τὸ ἴδιον ποσόν.

3) Ἡ σ τ ε ρ λ ί ν α : "Ὅσα ἀνεφέραμεν περὶ δολλαρίου ἰσχύου καὶ περὶ στερλίνας. Ἐπὶ πλέον ἡ στερλίνα κατόπιν τῶν δύο ἀλλεπαλλήλων παγκοσμίων πολέμων καὶ τοῦ περιορισμοῦ τῆς αὐτοκρατορίας εἰς ἓν μικρὸν ποσοστὸν τῆς πάλαι ποτὲ κραταιᾶς Ἀλβιόνας, ἐκτὸς τοῦ γεγονότος τῆς χρησιμοποιοῦσέως τῆς διὰ τὴν διακίνησιν σεβαστοῦ ποσοστοῦ τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου. (Ἐν τέταρτον περίπου), ἐλάχιστα πλεονεκτήματα ἔχει: νὰ προσφέρῃ ὡς ἀποθεματικὸν νόμισμα, πλὴν τῆς μετατρεψιμότητός τῆς εἰς δολάρια καὶ κατ' ἐπέκτασιν εἰς χρυσόν.

"Ἐνα ἄρθρον δημοσιευθὲν εἰς τὸν Economist ⁸ δίδει μίαν λαμπρὴν εἰκόνα τῆς στερλίνας εἰς τὸ τέλος τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου.

Τὰ εἰς στερλίνας ὑπόλοιπα τῶν διαφόρων χωρῶν τῆς Περιοχῆς Στερλίνας ἀνήρχοντο εἰς £ 2,7 δισεκ. καὶ εἰς ἄλλας χώρας £ 1 δισεκ. ἦτοι τὸ σύνολον £ 3,7 δισεκ. Ἐξοκοι ἔτη μετέπειτα τὸ ποσὸν παραμένει εἰς τὸ αὐτὸ σχεδὸν ἐπίπεδον (μειώσιν £ 200 ἑκατ.), πλὴν ὅμως ἡ σύνθεσις ἠλλάξεν ἄρδην. (Ὅστω αἱ Ἰνδίαι καὶ τὸ Πακιστάν αἱ ὅποιαι παρουσίαζον ὑπόλοιπον £ 1,1 δισεκ., εὐρίσκονται: τώρα κάτω τῶν £ 200 ἑκατ., δαπανήσασαι £ 900 ἑκατ. καὶ ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ £ 300 ἑκατ. κατήλθεν εἰς £ 5 ἑκατ. Τούναντιον τόσον τὰ Δυτικοευρωπαϊκὰ κράτη ὡς καὶ ἡ Αὐστραλία, Κορέιτ, Χόγκ-Κόγκ. Μαλαισία. κ.λ.π. παρουσίαζουσιν διωγκιωμένα ὑπόλοιπα.

"Ἡ προσωπικὴ μου ἐμπειρία ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς στερλίνας εἶναι μᾶλλον δυσμενής. Ὡς σύμβουλος τῆς Αἰγυπτιακῆς Ἐπιτροπῆς εἰς τὰς συζητήσεις περὶ τῶν εἰς στερλίνας ἀποθεμάτων τῆς Αἰγύπτου, ἐνθυμούμαι: τὰς συζητήσεις μετὰ τοῦ Churchill καὶ μετέπειτα μετὰ τοῦ Atlee, καὶ τὸν διγενεῖ φόβον περιορισμοῦ τῶν (Scaling down) καὶ τὰς κατηγορίας περὶ τῶν περιβοήτων, «ἄνευ ἀνταποδόσεων ἐξαγωγῶν» (unrequited exports). Ὅπως ἀπεκάλουσι οἱ Ἄγγλοι τὰς τότε ἐξαγωγὰς τῶν πρὸς τὴν Αἴγυπτον.

"Ἡ ὑποτίμησις τῆς στερλίνας τὴν 17ην Σεπτεμβρίου τοῦ 1949 ἔφερε τὴν τιμὴν τῆς εἰς τὸ ἐπίπεδον τῶν \$ 2,80, ἦτοι αὐτομάτως ἡ εἰς χρυσὸν ἰσοτιμία τῶν εἰς στερλίνας ἀποθεματικῶν ἐμειώθη κατὰ 32%. καὶ τοῦτο χωρὶς νὰ δύνανται αἱ ἐνδιαφερόμεναι χώραι νὰ πράξουσιν τὸ ἐλάχιστον.

"Ὡς εἶναι εὐνόητον ἡ συνέχισις τοῦ παθητικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ ὁ ἐτησίως σχεδὸν ἀπομακρυνόμενος καὶ ἐπαναπαρουσιαζόμενος κίνδυνος νέας ὑποτιμήσεως τῆς στερλίνας, οὐδὲως συμβάλλει εἰς τὴν μείωσιν τοῦ αἰσθήματος ἀνησυχίας τῶν χωρῶν αἰτινες διατηροῦν ὑπόλοιπα εἰς στερλίνας. Τὰ ὑψηλὰ ἐπιτόκια τὰ ὅποια πληρῶνει τὸ Λονδίνον ἀποτελοῦν

8. Those Sterling Balances. Economist 28.1.67.

ισχύον θέλεαρ διατηρήσεως τῶν ἀποθεματικῶν εἰς στερλίνας. Τὸ γεγονός διὰ διατηροῦνται ὀφείλεται ἀπλῶς εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῶν χωρῶν - μελῶν τῆς Περιουχῆς Στερλίνας, ὅτι ἐὰν γίνῃ μία ἐνιαυδική προσπάθεια μετατροπῆς τῶν εἰς στερλίνας ἀποθεμάτων εἰς δολλάρια θὰ κρημυνισθῇ τὸ ἴδιον ταλαντευόμενον οἰκοδόμημα τὸ ὅποιον ἀποκαλεῖται στερλίνα, εἰς ὅαρος ἔλιον τῶν κατόχων στερλινῶν.

ΕΠΙΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΘΕΡΑΠΕΙΑΙ

Ὡς εἶναι εὐλόγον πλείστα ὅσαι ἐπικρίσεις ἐγένοντο καὶ θεραπείαι ἐπροτάθησαν καὶ θεωρίαι προσβλήθησαν. Ὡς λέγει ὁ καθηγητῆς κ. Ξενοφῶν Ζολώτας⁹, «ἡ συμμετοχὴ τῶν ἀποθεματικῶν νομισμάτων εἰς τὴν διεθνή ρευστότητα ἔχει ἐπισημὰ θεμέλια, ἐφ' ὅσον ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως τῆς διεθνούς κερδοσκοπίας καὶ ἐκ τοῦ παράγοντος τῆς ἐμπιστοσύνης, ὃ ὅποιος καθορίζει τὴν βούλησιν τῶν ἐθνικῶν νομισματικῶν ἀρχῶν νὰ ἀπέσχουν τῆς μετατροπῆς τῶν συναλλαγματικῶν διαθεσίμων τῶν εἰς χρυσόν».

Τὸ Διεθνὲς Ταμεῖον, ὡς ἐκ τοῦ σκοποῦ του, πλειστάκις ἤλθε ἀρωγὸν τῶσον εἰς τὴν στερλίαν ὅσον καὶ τὸ δολλάριον, διαθέτον πρὸς ὑποστήριξίν των τῶσον χρυσόν ὅσον καὶ μετατρέψιμα νομίσματα. Ἐπίσης ἡ G. A. B., General Arrangement to Borrow (Γενικὴ Συμφωνία Δανειοδοτήσεως), ἡ ὅποια περιλαμβάνει τὰς 10 μεγάλας Κεντρικὰς Τραπεζὰς (Ἰταλίας, Γαλλίας, Ὁλλανδίας, Γερμανίας, Βελγίου, Αὐστρίας, Σουηδίας, ὡς καὶ τῶν Η.Π.Α., Ἰαπωνίας καὶ Καναδᾶ) ἀνέλαθεν ἀφ' ἐνός νὰ ἐκισχύσῃ τοὺς πόρους τοῦ Διεθνούς Ταμείου (τὸ 1964 ὅταν ἡ Ἀγγλία ἀπέσυρε \$ 1 δισεκ. ἐκ τοῦ Δ.Τ. ἡ G.A.B. εἰσέφερε \$ 405 ἑκατ. καὶ τὸ 1965 τε ἐκ νέου ἡ Ἀγγλία ἀπέσυρε \$ μ.4 δισεκ. ἡ G.A.B. εἰσέφερε \$ 1,1 δισεκ.) καὶ ἀφ' ἑτέρου νὰ παρεμποδίσῃ καὶ ἐξουδετερώσῃ τὰς κερδοσκοπικὰς κινήσεις τοῦ «Θ ε ρ μ ο Ὑ Χ ρ ῆ μ α τ ο ς» (Hot Money) ὑποστηρίζουσα ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Διεθνούς Ταμείου τὴν στερλίαν, τὸ δολλάριον, ἢ ἄλλα βασικά νομίσματα ὅταν παρίσταται ἡ ἀνάγκη. Ἀλλὰ ἀμφότερα τὰ μέτρα εἶναι περιωρισμένης ἀποτελεσματικότητος καὶ δὲν ἀποτελοῦν θεραπείαν.

Δὲν δύναμαι βεβαίως νὰ ἀναφερθῶ εἰς ἕλα τὰ προταθέντα σχέδια θεραπείας, ἀλλὰ ὀφείλω νὰ μνημονεύσω τὰς κυριωτέρας σχολὰς καὶ τὰς σοβαρωτέρας γνώμας.

Κατ' ἀρχὴν ὑπάρχει ἡ θεωρία τῆς Γαλλικῆς Σχολῆς τῆς ὁποίας οἱ κυριώτεροι ὑποστηρικταὶ εἶναι οἱ Jacques Bueff καὶ Valéry Giscard d' Estaing, οὔτινες ὑπὸ τὰς εὐλογίας τοῦ Προέδρου Ντὲ Γκὼλ προτείνουν μίαν

⁹ Ξενοφῶν Ζολώτας : Ἡ Ἀναμόρφωσις τοῦ Διεθνούς Νομισματικοῦ Συστήματος, Τράπεζα Ἑλλάδος I.T.M. 1965.

ἐπάνοδον εἰς τὸν Χρυσὸν Κανόνα καὶ τὴν ἀνατίμησιν τοῦ χρυσοῦ εἰς τὸ διπλάσιον τῆς σημερινῆς τοῦ ἀξίας, ἤτοι εἰς S 70 κατ' οὐγγίαν.

Αὐτὸ θὰ ἐπέτρεπε ἀπ' ἐνὸς τὴν ἀνοδὸν τῆς τιμῆς τοῦ χρυσοῦ εἰς ἓνα ἐπίπεδον πλέον συμφωνοῦν πρὸς τὴν γενικὴν ἀνατίμησιν ἄλλων τῶν εἰδῶν ἧτις παρατηρήθη, ἀπὸ τοῦ 1934 καὶ ἐντεύθεν καὶ ἐκ παραλλήλου τὴν ἐκμετάλλευσιν πτωχοτέρων μεταλλείων καὶ οὕτω μεγαλυτέραν παραγωγὴν χρυσοῦ. Ἐπίσης αὐτομάτως θὰ ἐδιπλασιαζέτο ἡ ἀξία τῶν ὑπαρχόντων εἰς χρυσὸν ἀποθεματικῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ Διεθνὴς Ρευστότης. Ἐπὶ τοῦ θέματος ὁ Economist (30.4.66) λέγει «High Finance is a Funny World. ἂν τὰ πλοῦσια κράτη ἐπρόκειτο νὰ ἐξάγουν ἀγαθὰ ἔναντι ράβδων χρυσοῦ τὰς ὁποίας θὰ ἔθαπτον εἰς τὰ θησαυροφυλάκια τῶν μεγάλων τραπεζῶν πρὸς ὄφελος τῶν παραγωγῶν τῆς Νότιου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως».

Ὅπως παραδόξως αἱ Η.Π.Α. ἀπέρριψαν τὴν πρότασιν αὐτήν, προβάλλουσαι ὅτι μία τοιαύτη ὑποτίμησις τοῦ δολλαρίου θὰ ἐσθμίωνε τὸ τέλος αὐτοῦ ὡς ἀποθεματικοῦ νομίσματος. Ἐνεκεν τῆς ἀμφιβολίας ἧτις θὰ ὑπειστέργετο ἔσον ἀφορᾷ μελλοντικᾶς ὑποτιμήσεως. Τὰς ἰδίας ἐπιφυλάξεις ἐπὶ τοῦ θέματος ἀνατιμήσεως τοῦ χρυσοῦ ἔχει καὶ ὁ ἡμέτερος καθηγητῆς κ. Ξενοφῶν Ζολώτας¹⁰, ὡς καὶ ὁ δυνωικητῆς τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἰταλίας καθηγητῆς κ. Guido Carli, ὅστις θεωρεῖ ὅτι τ' ἀποτελέσματα τοιαύτης ἀνατιμήσεως θὰ ἦσαν μικρὰς διαρκείας.

Βασικῶς ἡ αἰτία τῆς ἀρνήσεως τῶν Η.Π.Α. ὅπως ὑποστηρίζουν τὴν Γαλλικὴν πρότασιν, ἦτο ὅτι ἡ Ρωσία, ὡς καὶ ἡ Νότιος Ἀφρικὴ θὰ ἦσαν οἱ μεγάλοι κερδοσήμενοι ἐκ μιᾶς τοιαύτης ἀνατιμήσεως τοῦ χρυσοῦ.

Ἄλλη πρότασις τῆς Γελλικῆς Σχολῆς ἦτο, ὡς ὑπέδειξε καὶ ὁ Πρόεδρος Ντὲ Γκιὼλ, ὁ διακωνισμὸς διαφορῶν μεταξὺ κεντρικῶν τραπεζῶν νὰ γίνεταί εἰς χρυσόν, καὶ ὅχι διὰ τῆς δημιουργίας ἐπιπροσθέτου ποσοσῶτων ἀποθεματικῶν νομισμάτων.

Τέλος μία τρίτη ὑπόδειξις ἦτο ἡ ἀναγνώρισις τοῦ χρυσοῦ ὡς τοῦ μόνου ἀποθεματικοῦ μέσου καὶ ἡ βραδεῖα ἀπορρόφησις καὶ βαθμιαία ἐξάλειψις τῶν εἰς ἔθνικὰ νομίσματα ἀποθεματικῶν.

Κατὰ τὴν Γαλλικὴν ἄποψιν ἡ κατάκτησις τῆς Εὐρωπαϊκῆς διημιχρασίας, ὑπὸ τῶν Η.Π.Α. διὰ πληρωμῆς εἰς δολλάρια, ἔπρεπε νὰ σταματήσῃ, καὶ τοῦτο θὰ ἦτο δυνατόν νὰ γίνῃ μόνον ἐάν ἀπηρεῖτο ἡ πληρωμὴ τοῦ παθητικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν Η.Π.Α. εἰς χρυσόν¹¹.

Ἄλλαι θεωρίαι εἶναι τοῦ καθηγητοῦ Robert Triffin¹², τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Yale ὅστις συνεσχέτισε τὴν ἔννοιαν α τ ὠ ν ἀ π ο θ ε μ α τ ι

10. Ἴδε 9, σελ. 21/22.

11. Jacques Rueff, on Gold. The Banker, November 1966, σελ. 800-803.

12. Robert Triffin: International Monetary Reform U.N. E.C.L.A., April 1966, σελ. 10-41.

κ ω ν» πρὸς « τ ᾶ ς ε ἰ σ α γ ω γ ᾶ ς » καὶ ἀπέδειξε : α) ὅτι ὁ χρυσὸς ὅστις ἐκάλυπτε τὸ 57% τῶν εἰσαγωγῶν τὸ 1949, ἔπεσε εἰς 26% τὸ 1964 καὶ β) ὅτι τὰ εἰς χρυσὸν ἀποθεματικά τῶν Η.Π.Α. ἀνῆρχοντο τὸ 1949 εἰς 173% τῶν εἰσαγωγῶν τῆς καὶ τὸ 1964 μόνον εἰς 53%. Ἀντιστοίχως τὰ τῆς Ἀγγλίας παρουσιάζουν ἔτι μεγαλύτεραν πτώσιν, ἀπὸ 345% εἰς 82%.

Ἐναφερόμενος εἰς τὸ δολλᾶριον καὶ τὴν στερλίαν ὡς ἀποθεματικά νομίσματα καὶ εἰς τὸ ἐτήσιον ἔλλειμμα εἰς τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν τόσον τῶν Η.Π.Α. ὅσον καὶ τῆς Ἀγγλίας, κατὰ τὰ 10 τελευταῖα ἔτη, ὁ καθηγητὴς κ. Griffin¹³ λέγει : « Αὐτὴ ἡ δεσπόζουσα πηγὴ δημιουργίας ἀποθεματικῶν, εἶναι ἐπίσης καὶ ἡ πλέον ἄστατος (Volatile) ἐφ' ὅσον ἐξαρτᾶται ὅχι μόνον ἀπὸ τὰς διακυμάνσεις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν Η.Π.Α. καὶ τῆς Ἀγγλίας ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν καλὴν θέλησιν τῶν Κεντρικῶν Τραπεζῶν νὰ διατηρήσουν εἰς τὰ ἀποθεματικά τῶν δολλᾶρια καὶ στερλίνας καὶ νὰ μὴ μετατρέψουν αὐτὰς εἰς χρυσόν».

Ἡ γνώμη τοῦ καθηγητοῦ Griffin εἶναι τὰ ἀποθεματικά ὅλιον τῶν κρατῶν νὰ συσσωρευθοῦν εἰς τὸ Διεθνὲς Ταμεῖον καὶ τὰ κράτη, νὰ ἀντιλοῦν ἐξ αὐτοῦ ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν τῶν καὶ ἐν τῷ πλαίσίῳ ὁρισμένων κρητηρίων.

Μία βασικὴ εἰσφορά εἰς τὸ πρόβλημα τῆς Διεθνοῦς Ρευστότητος ἦτο ἡ γνωστὴ ὡς « Ἐκθεσις Ossola».

ΕΚΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ἢ ΕΚΘΕΣΙΣ OSSOLA.

Ἡ Ἐκθεσις αὐτὴ βασίζεται ἐπὶ μελέτῃ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Δέκα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Dr. R. Ossola, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνετέθη τὸ 1964 ἡ μελέτη τῆς « Δημιουργίας Ἀποθεματικῶν » (Creation of Reserve Assets) κοινοποιηθεῖσα εἰς τὴν ἐμάδα τῶν Δέκα Κρατῶν τῆς Γενικῆς Συμφωνίας Δανειδοτήσεως (General Arrangement to Borrow), τὴν 31ην Μαΐου τοῦ 1965 καὶ περιλαμβάνει 189 ἄρθρα καὶ σειρὰν πινάκων, ἅπαντα λίαν ἀποκλιπτικά.

Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀναφέρει¹⁴ : « Ἐξητάσαμεν τὰ συμπτώματα, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἀποδείξουν τὴν ὑπαρξίν γ εν : κ ῆ ς ἀνεπαρκείας ἀποθεματικῶν. Μία ἐνδειξις ἀνεπαρκείας δύναται νὰ εὑρεθῇ, εἰς τὴν ἀπροθυμίαν χορηγήσεως διακρατικῶν πιστώσεων καὶ εἰς μίαν αὔξουσαν τάσιν ἐξευρέσεως πιστώσεων, ἀντὶ χρησιμοποίησεως ὑπαρχόντων ἀποθεματικῶν. Μία ἄλλη ἀπόδειξις γενικῆς σπάνεως ρευστότητος ἔγκειται « εἰς τὴν προσπάθειαν διατηρήσεως, αὐξήσεως καὶ ἐπανακτήσεως ἀποθεματικῶν, κυρίως τῶν οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἔχοντα προτεραιότητα ὑπὲρ ἄλλους βασικοὺς τοκοῦς ὡς

13. Ἴδε 12, σελ. 14.

14. Report of the Study Group on the Creation of Reserve Assets - Banca d'Italia, 31-5-65, σελ. 18.

π.χ. τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν, τὸ ὑψηλὸν ἐπίπεδον ἀπασχολήσεως καὶ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Διεθνoῦς Ἐμπορίου».

Ἡ Ἐπιτροπὴ Ossola, μεταξύ ἄλλων ἐξήτασε: α) τὴν δημιουργίαν τῆς C.R.U. (Composite ἢ Collective Reserve Unit) ἢ Σ.Α.Μ. εἰς τὴν Ἑλληνικὴν (Σύνθετος Ἀποθεματικὴ Μονάς) ὑπὸ ἐμάδος κρατῶν, ἀρχικῶς Γαλλικοῦ Σχεδίου, β) τὴν δημιουργίαν ἀποθεματικῶν μέσῳ τοῦ Διεθνoῦς Ταμείου καὶ γ) ἓνα σχέδιον τὸ ὁποῖον προβλέπει διὰ τοὺς κατόχους ἑνὸς νόμισματος (καὶ δὴ τῆς στερλίνας) τὴν μετατροπὴν αὐτοῦ εἰς ἕτερον νόμισμα ἢ στοιχεῖον ἐνεργητικοῦ παρὰ τῷ Διεθνoῦ Ταμείῳ.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατανομήν τῶν δημιουργηθησομένων νέων μονάδων ρευστότητος, ὁ Giscard d'Estaing προτείνει δύο κριτήρια: Πρῶτον τὰ εἰς χρυσὸν ἀποθεματικὰ ἐκάστου κράτους καὶ δεύτερον τὸ ποσοστὸν ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐκάστου κράτους τοῦ διατιθεμένου διὰ τὴν ὑποδομήσιν ὑπαναπτύκτων χωρῶν.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΘΕΩΡΙΑΙ

Ἡ θεωρία τοῦ καθηγητοῦ Bosthuma τῆς Ὀλλανδίας εἶναι ὁ προσδιορισμὸς μιᾶς σταθερᾶς καὶ ὑποχρεωτικῆς σχέσεως μεταξύ τῶν ἀποθεματικῶν τὰ ὅποια ἓνα κράτος ὀφείλει νὰ φυλάττῃ ἀφ' ἑνὸς εἰς διάφορα νόμισματα καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς χρυσόν.

Ἐπάρχουν ἐπίσης αἱ θεωρίαι τῶν καθηγητῶν Bernstein, Lutz καὶ τὰ σχέδιον Ζολώτα¹⁵ περὶ συντονισμένης ἀντιμετώπισεως τῶν προβλημάτων τῶν π λ ε ο ν α σ μ α τ τ : κ ῶ ν καὶ ἔ λ λ ε ι μ μ α τ τ : κ ῶ ν χωρῶν διὰ τῆς κινήσεως τῶν διεθνῶν διαθέσιμων καὶ τὴν παροχὴν τῆς δυνατικῆς διεξαγωγῆς π ο λ υ μ ε ρ ῶ ν σ υ μ ψ η φ : σ μ ῶ ν ἐντὸς τοῦ Διεθνoῦς Ταμείου». Κατὰ τὸ σχέδιον αὐτὸ αἱ πλεονασματικὰ χῶραι θὰ θέτουν ἀναγκαστικῶς εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Διεθνoῦς Ταμείου εἰς ἐγγύριον νόμισμα, σημαντικὸν μέρος τῆς ἑτησίας αὐξήσεως τῶν συναλλαγματικῶν τῶν διαθέσιμων ἢ τῶν εἰς χρυσόν ἀποθεματικῶν τῶν. Τούναντίον τὸ Ταμεῖον θὰ διαθέτῃ βάσει ὀρισμένων ἐγγυήσεων καὶ κριτηρίων εἰς τὰς ἐλλειμματικὰς χώρας ὀρισμένην ποσότητα συναλλαγματικῶν διαθέσιμων.

Ἡ πρότασις τοῦ Dr Otmar Emminger, Διευθυντοῦ τῆς Ὀμοσπονδικῆς Τραπεζῆς τῆς Δυτικῆς Γερμανίας¹⁶, προβλέπει τὴν διενέργειαν τῶν διεθνῶν πληρωμῶν ἐπὶ τῆ βάσει μιᾶς σταθερᾶς σχέσεως χρυσοῦ, πρὸς ἑξωτερικὸν συνάλλαγμα, τοῦ χρυσοῦ ἀποτελοῦντος τὸ 66% ἕως 75% τοῦ συνόλου τῶν πλη-

15. Ἐν. Ζολώτας: Προβλήματα τῆς Διεθνoῦς Νομισματικῆς Ρευστότητος, Ἀθῆναι 1961, σελ. 12/14.

16. Ἐν. Ζολώτας: Ἡ Ἀναμόρφωσις τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Συστήματος, Ἀθῆναι 1965, σελ. 20/21.

ρισμῶν, πρὸς ρύθμισιν τῶν Διεθνῶν συναλλαγῶν, καὶ τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ κανόνος δολλαρίου - σερλίνας ὑπὸ ἐνὸς πολυνομισματικοῦ κανόνος, ὁμοίου περιπτῶ πρὸς τὸν τῆς προτάσεως Ζολώτα, μετὰ τὴν διαφοράν ὅτι ἡ «Ὁμάς τῶν Δέκα θὰ ἀνελάμβανε τὴν πρόσθετον ὑποχρέωσιν νὰ διατηρῇ ἢ μίαν τὴν νόμισμα τῆς ἐτέρας εἰς προκεκαθορισμένα ποσοστά.

Τέλος ἄξιον μνηεῖας εἶναι τὸ ὑπὸ πολλῶν ὑποστηριζόμενον σχέδιον ἰδρύσεως Διεθνῶν Κεντρικῶν Τραπεζῶν, ὁλῶς τῆς ὁποίας θὰ ἦτο ἡ ἐκδόσις Διεθνoῦς Νομισματοῦ. Τοῦτο θὰ ἦτο θεθαίως μία λύσις, ἀλλὰ κρίνεται ὑπὸ πλείστον ὡς οὐτοπία, καθ' ὅτι ἀπαιτεῖ τὴν ἐγκατάλειψιν μεγάλου μέρους τῶν ἰδιωτικῶν συμφερόντων τῶν χωρῶν - μελῶν ὑπὲρ μιᾶς ἀρχῆς τῆς ὁποίας πολὺ ὀλίγον θὰ ἠδύναντο νὰ ἐλέγχουν.

Παραπλησίαν σκέψιν κάμνει καὶ ὁ καθηγητῆς Maxwell Stamp, ὅστις προτείνει τὴν δημιουργίαν ὑπὸ τοῦ Διεθνoῦς Ταμείου ἐπιπροσθέτων ρευστῶν ἀποθεματικῶν διὰ τῆς ἐκδόσεως ἰδίου συναλλακτικοῦ μέσου πρὸς τὴν Διεθνῆ Τράπεζαν καὶ τὴν Διεθνῆ Ἑταιρείαν Ἀναπτύξεως, αἱτινες θὰ ἠδύναντο ἐν συνεργείᾳ νὰ ἐοχθήσουν τὰς πτωχὰς χώρας. Τοῦναντίον ὁ Γενικὸς Διευθυντῆς τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλβετίας Dr. Schwegler εἶναι ἀντίθετος εἰς πᾶσαν δημιουργίαν τεχνητοῦ ἢ συνθετικοῦ νομισματοῦ. Εἶναι τῆς γνώμης ὅτι ἡ Διεθνῆς Ρευστότης εἶναι ἐπαρκῆς διὰ τὸ προβλεπτόν μέλλον καὶ ὅτι ἡ δημιουργία νέων μονάδων νομισματοῦ μετὰ μόνον «χαρτὶ καὶ μελάνη» ὡς ὑπόβαθρον, ἀνευ πραγματικῆς ἰσοτιμίας θὰ ἦτο πρόξενος περαιτέρω πληθωρισμοῦ. Ὑποδεικνύει ὅτι μία νομισματικὴ μεταρρύθμισις τοιοῦτου εἶδους, δὲν θὰ ἀπέδιδε αὐτὸ τοῦ ὁποίου ἔχει ἀνάγκην σήμερον ἢ ἀνθρωπότης, ἦτοι ἀσφάλειαν καὶ ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν σταθερότητα τῶν νομισμάτων καὶ ὁμαλὴν λειτουργίαν τοῦ διεθνoῦς συστήματος πληρωμῶν.

Ἡ συνάντησις τῶν Δέκα μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Διεθνoῦς Ταμείου, τέλος Ἰανουαρίου τοῦ 1967 εἰς Λονδῖνον οὐδὲν τὸ νεώτερον προσέθεσε, ἐκτὸς τῆς προτάσεως δημιουργίας νέου ἀποθεματικοῦ, τὸ ὁποῖον ἀφ' ἐνὸς νὰ προστίθεται εἰς τὴν Διεθνῆ Ρευστότητα, καὶ ἀφ' ἐτέρου ν' ἀντισταθμίζῃ, τυχόν συστολήν ἀποθεματικῶν ὀφειλομένην εἰς πλεονασματικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν τῶν Η.Π.Α. ἢ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἀντιστρόφως, ἐκ μετατροπῆς δολλαρίων ἢ στερλινῶν εἰς χρυσόν. Ἡ πρότασις τῶν Γάλλων περὶ ἀνατιμῆσεως τοῦ χρυσοῦ, ἦτο κατὰ τὸν Dr. Emminger «ἡ πλέον πληθωριστικὴ καὶ πλέον αὐθαίρετος ἐξ ὅλων τῶν μεθόδων δημιουργίας ἀποθεματικῶν, δι' ἧς καὶ ἀπερρίψαν οὕτως τὴν ἰδέαν ὅτι τὰ πλεονεκτήματα ἐκ τῆς ἀνατιμῆσεως τοῦ χρυσοῦ θὰ ἐκάλυπτον τὴν σειρὰν τῶν μειονεκτημάτων.

Κατόπιν τῶν ὡς ἄνω τὸ θέμα ἐκ νέου ἀνεβλήθη διὰ τὴν προσεχῆ σύσκεψιν τοῦ Διεθνoῦς Ταμείου (Rio de Janeiro), Σεπτέμβριος 1967).

Ο ΧΡΥΣΟΣ FOR EVER

Ἐφ' ὅσον ἡ τιμὴ τοῦ χρυσοῦ δὲν δύναται νὰ μεταβάλλεται ὡς καὶ ἡ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν ἢ εἰδῶν, διότι κατὰ πρόβλεψιν νὰ παραμένῃ σταθερὸν ὡς μέτρον μετρήσεως τῶν ἀξιών, καὶ ἐφ' ὅσον τριῶν χιλιάδων ἐτῶν ἱστορία δὲν ἐνεφάνισε νέον μέτρον ἢ καλλίτερον μέτρον, παραμένει ὁ χρυσοῦς τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀποθεματικὸν μέτρον τόσον τῶν ἀτόμων ὅσον καὶ τῶν Κεντρικῶν Τραπεζῶν, (εἶναι τόσα τὰ προτερήματά του ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐκρίζωθῇ διὰ τὰ καταλάδη τῆν ἡσίου τοῦ ἄλλο μέταλλον ἢ ἄλλο ἀγαθὸν ἢ ἄλλο ἀντικείμενον).

Τοῦτου γενομένου ἀποδεκτοῦ ἀπομένει ἡ υἱοθέτησις μιᾶς θεωρητικῆς μονάδος στηριζομένης ἐπὶ ἐνὸς ἢ πλείονων τῶν προτεινομένων μεθόδων.

Προσποικτικῶς δὲν νομίζω ὅτι ὑπάρχει πρόβλημα ἐλλείψεως ρευστότητος, ἀλλὰ μάλλον πρόβλημα δυσκινησίας τῆς ρευστότητος, ἀπὸ χώρας εἰς χώραν, ἕνεκεν τῆς προσπαθείας γενικῶς τῶν χωρῶν μεγιστοποιήσεως τῶν ἐξαγωγῶν καὶ ἐλαχιστοποιήσεως τῶν εἰσαγωγῶν, καὶ τῆς παρεμβολῆς σχετικῶν ἐμποδίων.

Εἰς τὰς ἐθνικὰς οἰκονομίας μικρὸν μέρος τῶν συναλλαγῶν γίνεται εἰς κτιστοῦσιν νόμισμα. Τὸ μεγαλύτερον μέρος γίνεται μὲ ὑποκατάστατα : ἐπιταγὰς, τραπεζικὰς χειριστώσεις κ.λπ. Μίαν παροίαν λύσιν διὰ τὰς διεθνεῖς συναλλαγὰς, προσπαθοῦν νὰ εἰσαγάγουν οἱ εἰδικοί.

Ἐπίσης εἶμαι τῆς γνώμης ὅτι νομίσματα δύο χωρῶν δὲν δύναται νὰ ἀποτελοῦν τὴν βάσιν τῶν ἀποθεματικῶν καὶ τῆς Διεθνούς Ρευστότητος. Νομίζω ὁμοίως ὅτι καὶ Η.Π.Α. μὲ ἄνω τῶν \$ 90 δισεκ. ἐπενδύσεις ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ (καθαρὸν ἐνεργητικὸν περὶ τὰ \$ 40 δισεκ.) δύναται διὰ πολλὰ ἔτη ἀκόμη νὰ ἐπομιζῶνται τὸ ὄφρος καὶ τὰς ὑποχρεώσεις ἀ π ο θ ε μ α τ ι κ ο ὕ ν ο μ ῖ σ μ α τ ο ς. Τούναντίον ἡ στερλίνα ἔχει χάσει πολλὰ τῶν προσόντων ἅτινα ἀπαιτοῦνται ἀπὸ ἐν ἀποθεματικὸν νόμισμα δι' ὃ καὶ σμμεριζομαι τὴν γνώμην τοῦ κ. Ζολώτα καὶ ἄλλων περὶ πολυνομισματικῶν ἀποθεμάτων (τοῦλάχιστον ἐκ τῶν μετατρεψίμων).

Διὰ μίαν αὐξήσιν τῆς ρευστότητος καὶ ἀποδέσμευσιν τοῦ δολλαρίου - στερλίνας ἐκ τοῦ ζυγοῦ τὸν ὅποιον ἀποτελεῖ ὁ ρόλος ἀποθεματικῶν νομισμάτων, κλίνο ὑπὲρ μιᾶς λύσεως βασισομένης τόσον ἐπὶ τοῦ σχεδίου Ζολώτα - Posthuma ὅσον καὶ τῶν προτάσεων Triffin-Emminger.

ΔΙΕΘΝΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΣ

Τὸ ὅτι ὑπάρχει στενὴ συνάρτησις μεταξὺ Διεθνούς Ρευστότητος καὶ Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως εἶναι ἀναμφισβήτητον. Ὁ καθηγητῆς κ. Ζολώτας ἀναφέρει¹⁷, ὅτι «Ἐλδικὴν σημασίαν ἐν προκειμένῳ ἔχει ἡ ἐνίσχυσις τῆς συναλ-

17. ἴδε 16, σελ. 19/21.

λαγματικής θέσεως τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν καὶ ἡ διαμόρφωσις συνθηκῶν αἱ ὁποῖαι συντελοῦν εἰς τὴν ἐπαρκῆ εἰσορὴν κεφαλαίου ἀναπτύξεως ἐκ τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν», καὶ συνεχίζει : «Ἡ περιστολὴ τῶν διεθνῶν συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων θὰ συνεπήγετο ὅπως ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος καὶ τοῦ ἐμπορίου μὲ εἰδικῶς δυσμενεῖς ἀντικτίπους ἐπὶ τῶν ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωρῶν».

Αἱ ὑπὸ ἀνάπτυξιν χωραὶ ἡ κάμνοντες τὴν σύμπτυσιν καὶ ὀνομάζοντες αὐτὰς μὲ τὸ πραγματικόν των ὄνομα, αἱ ὑπανάπτουχοι χωραὶ, καθ' ὅτι καὶ αἱ πλέον ἀνεπτυγμέναι εἶναι συνεχῶς ὑπὸ ἀνάπτυξιν, (ἂν θεωρήσωμεν θεδαίως ὡς δεδομένον ὅτι ἡ ἀνάπτυξις ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἴψους τοῦ κατὰ κεφαλὴν ἐθνικοῦ εἰσοδήματος - θεωρίαν τὴν ἑποῖαν θέτει ὑπὸ ἀμφισβήτησιν ὁ καθηγητὴς Ch. Bettelheim¹⁸) διὰ τὰ ἐξέλθουσι τοῦ φαύλου κύκλου ὑπαναπτύξεως χρειάζονται μαζικὴν εἰσαγωγὴν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν διὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν «Μεγάλην Ὄθησιν» (Big Push), ἧτις κατὰ τὸν καθηγητὴν Rosenstain Rodan ἀπαιτεῖται διὰ μίαν ταχεῖαν ἐκβιομηχάνισιν¹⁹.

Ὡς εἶναι εὐλογον τὰ ὑπανάπτουχα κράτη ἐν γένει, πρὸς κάλυψιν τῶν συναλλαγματικῶν των ἀναγκῶν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν, διαθέτουν κυρίως ἀγροτικά προϊόντα καὶ πρώτας ὕλας, καὶ ὡς ἐκ τούτου τὸ εἰσόδημά των ὑπόκειται, ἀφ' ἑνὸς εἰς αὐξομοιώσεις ὀφειλομένας εἰς τὰς καιρικὰς συνθήκας, ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἀγροτικά προϊόντα, (σιτηρὰ, δάμβακα, κακάο, τέϊον, σακχαροκάλαμον κ.λ.π.) καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὰς πιέσεις αὐτῶν των ἰδίων των ὑπαναπτύχτων χωρῶν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, διὰ τῆς προσπαθείας των νὰ ἐπιτύχουν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέρας πωλήσεως. Φυσικῶ τῷ λόγῳ αἱ καταναλωτικαὶ βιομηχανικαὶ χωραὶ δύνανται εὐκόλως νὰ διατηρήσουν ἢ νὰ συμπιέσουν τὰς τιμὰς, ἀπέχουσαι τῆς ἀγορᾶς.

Ἡ ἔλλειψις συναλλαγματικῶν ἀποθεμάτων τῶν ὑπαναπτύχτων χωρῶν κάμνει αὐτὰς διττῶς πρῶτως εἰς τοιοῦτου εἶδους πιέσεις (π.χ. κακάο, πτῶσις 10% ἀπὸ τοῦ 1958 - 1966, τοῦ καουτσούκ, πτῶσις τιμῶν τῆς τάξεως τῶν 50% κατὰ τὰ τελευταῖα 10 ἔτη, τῆς σακχάρους £ 100 ὁ τόννος τὸ 1963, £ 13 σήμερον). Οὕτω ὑπολογίζεται ὅτι συνολικῶς αἱ πρῶται ὕλαι τὰς ὁποίας ἐξάγουν αἱ ὑπανάπτουχοι χωραὶ πρὸς τὰς πλουσίας ἀνεπτυγμένας τοιαύτας, ὑπετιμήθησαν κατὰ 25% τὰ τελευταῖα 5 ἔτη, ἐνῷ ἀντιστρόφως τὰ εἰσαγόμενα ἐπ' αὐτῶν βιομηχανικὰ προϊόντα ὑπερετιμήθησαν κατὰ 50%.

18. Ch. Bettelheim : Στάθμη Ἀναπτύξεως καὶ Πολιτικὴ Ἀναπτύξεως. Α' Οἰκονομικῶν Συνεδρίων (Ἀθῆναι 4-10 Δεκεμβρ. 1966).

19. R. N. Rosenstain Rodan : Notes on the Theory of the Big Push, M.I.T. Center for International Studies: 1957 (σελ. 1 καὶ ἐπόμενα).

U.N.C.T.A.D.

Αὐτὰ τὰ τριτὰ σημεῖα προσεπάθησε νὰ θεραπεύσῃ τὸ Πρῶτον Συνέδριον τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἐμπορίου καὶ Ἀναπτύξεως» εἰς Γενεύην τὸ 1964, γνωστὸν ὡς U.N.C.T.A.D. (United Nations Conference on Trade and Development), τὸ ὁποῖον ἐν συνεχείᾳ διειρηθῆναι ὡς βοηθητικὸν ὄργανον τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

Κύριος σκοπὸς τοῦ Συνεδρίου ἦτο ἡ ἐξέτασις νέας πολιτικῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ ἔμπορίου ἥτις διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ εἰσοδήματος ἐξ ἐξαγωγῶν τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν θὰ συνέβαλλεν εἰς τὴν πλήρωσιν τοῦ συνεχῶς διευρυνομένου συναλλαγματικοῦ κενοῦ (foreign exchange gap.) μεταξύ ἀφ' ἑνὸς τῆς αὐξανομένης ἀνάγκης εἰσαγωγῶν καὶ διογκημένων ὑποχρεώσεων διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἐξωτερικοῦ των δανεισμοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ ἀποκτιμημένου συναλλάγματος, ὀφειλομένου εἰς τὸν σχετικῶς βραδύτερον ρυθμὸν ἐξαγωγῶν καὶ τὸ στάσιμον ὄψος τῆς ἐξωτερικῆς βοήθειας²⁰.

Αὐτὴ ἦτο καὶ ἡ γνώμη τοῦ Dr. Tony Killick²¹, ὁ ὁποῖος συμφωνεῖ μετὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Harry Johnson, ὅτι ἦτο ἡ ἐπιβράδυνσις τῆς ἐκτελέσεως προγραμμάτων ταχέως οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ὀφειλομένης εἰς : α) τὴν ἐπιδείνωσιν τῶν ὄρων ἔμπορίου πρώτων ὕλων κατὰ τὰ ἔτη 1958 - 1962, β) τὸ χαμηλὸν εἰσόδημα ἐξ ἐξαγωγῶν, γ) τὰ ἀνεπαρκῆ ἀποθεματικά καὶ δ) αἱ αὐξανόμεναι ἐξωτερικαὶ ὑποχρεώσεις, ἥτις ὄθησε τὰς ὑπαναπτύκτους χώρας εἰς τὴν ἐξέυρεσιν τῆς λύσεως τῶν Commodity Agreements, διὰ τῶν ὁποίων θὰ ἦτο δυνατὴ μία αὐξήσις ἢ τοῦλάχιστον ἀναστολὴ τῆς πιστώσεως τῶν διεθνῶν τιμῶν ὠρισμένων βασικῶν εἰδῶν ἢ ὕλων καὶ ἡ διὰ τοῦ τρόπου μεταφορᾶ συναλλαγματικῶν ἀποθεματικῶν ἀπὸ τὰς καταναλωτικὰς χώρας εἰς τὰς παραγωγικὰς τοιαύτας.

Αὐτὴν τὴν θεωρίαν ἀνέπτυξε διαρκοῦντος τοῦ Συνεδρίου καὶ ὁ Dr. Raoul Prebisch, Γενικὸς Γραμματεὺς αὐτοῦ καὶ ὅλως περιέργως εὔρε ἑνθερμον ὑποστηρικτὴν τὴν Γαλλικὴν ἀντιπροσωπείαν.

Ἰδιαιτέρα ἔμφασιν διαρκοῦντος τοῦ Συνεδρίου, ἐδόθη ἐπὶ τῆς ἐννοίας «βοήθειας» (Aid) καὶ τοῦ «ἔμπορίου» (Trade) τὴν ἴσῃαν ἐννοίαν αἱ νέαι θεωρίαι χρηματοδοτήσεως τῆς ἀναπτύξεως συσχετίζουσι μὲ τὴν πίεσιν ἥτις ἀσχεῖται ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν ὑπαναπτύκτων χωρῶν.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΟΗΘΕΙΑΣ

«Βοήθεια», ὡς ἀνεφέρθη, καλῶς ἐρμηνευομένη ἀπαιτεῖ τὴν μεταβίβασιν πόρων ἐκ τῆς βοηθούσης ἀνεπτυγμένης χώρας εἰς τὴν βοηθουμένην ὑπανά-

20. Harry G. Johnson - Trade Preferences and Developing Countries - Lloyds Bank Review, February 1966 (σελ. 1).

21. Tony Killick : Commodity Agreements as International Aid, Westminster Bank Review, February 1967 (σελ. 18).

πτυκτων χώρων. Οι πόροι (Resources) αυτοί, έχουν το πρόσθετον πλεονέκτημα ότι δύνανται να χρησιμοποιηθούν πάραυτα εις τὸ ἐξωτερικόν (δι' εἰσαγωγάς) ἐνῷ οἱ ἐπιχώριοι πόροι, οἵτινες ἐξευρέθησαν διὰ τῆς ἀποταμιεύσεως καὶ τῆς φορολογίας, ὀφείλουσι νὰ μετατραποῦν κατ' ἀρχάς εἰς ἐξωτερικούς πόρους διὰ τῶν ἐξαγωγῶν ἢ διὰ τῆς ὑποκαταστάσεως εἰσαγωγῶν. Ἡ μεταβίβασις συνεπάγεται μίαν θυσίαν τῆς ἐοηθούσης χώρας καὶ εἶναι ὀφείλει διὰ τὴν ἐοηθουμένην χώραν. Αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι πάντοτε ἀληθές καθότι πλειστάκις ἡ ἔννοια «βοήθεια» εἶναι μείγμα ἀφ' ἑνὸς : δωρεῶν καὶ δανείων. μέγα μέρος τῶν ὁποίων εἶναι δεσμευμένων δι' ἀγοράς εἰς τιμὰς ἀνωτέρας τῶν διεθνῶν τοιούτων ἢ περιλαμβάνει εἶδη τῶν ὁποίων ὑπάρχει ὑπερπαραγωγή καὶ ὡς ἐκ τούτου δυσκολία διαθέσεως καὶ ὄφ' ἑτέρου μεταβιβάσεων εἰς εἶδος Transfers in Kind. (Ἐπὶ τοῦ θέματος ὁ John Pincus²², ὑπολογίζει ὅτι οἱ δωρηταὶ μεγαλοποιῶν τὸ πραγματικὸν κόστος τῆς βοήθειας κατὰ 70% ἕως 100%).

Καλλιτέρας εὐκαιρίας πωλήσεως ἀγαθῶν εἰς ὑψηλότερας τιμὰς παρ' ὅτι θὰ ἴσχυον ὑπὸ κανονικᾶς συνθήκας ἐμπορίου, ἦτο τὸ αἷτημα τῶν ὑπαναπτύκτων εἰς αὐτὸ τὸ Συνέδριον καὶ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ ἐζητήθη ἡ διεθνὴς συμβολή. Δυστυχῶς παρὰ τὴν καλὴν θέλησιν τῶν χωρῶν αἵτινες συμμετέσχον εἰς τὸ Συνέδριον, ἀπὸ τὸ 1964 μέχρι σήμερον οὐδὲν συγκεκριμένον προέκυψε.

Μία τῶν αἰτιῶν τῆς μὴ ἐφαρμογῆς τῶν «Κ α λ ὶ ν Π ρ ο θ ἔ σ ε ω ν» τοῦ Συνεδρίου ἦτο καὶ τὸ πρόβλημα τῆς Διεθνούς Ρευστότητος.

Τὸ ἐπιχείρημα εἶναι ὅτι εἰς μίαν περίοδον κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλα τὰ κράτη προσπαθοῦν νὰ ἔχουν πλεονασματικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν, δὲν ὑπάρχει θέσις διὰ ἀλλοτροῦστικᾶς θεωρίας. Αἱ ἀνεπτυγμένοι χώροι ἐπιθυμοῦν ἡ βοήθεια νὰ εἶναι βοήθεια (δῶρον ἢ δάνειον) καὶ τὸ ἐμπόριον, ἐμπόριον.

Ἄλλὰ ἐὰν ἡ βοήθεια δὲν περιορισθῇ εἰς τὴν ἀγορὰν ἀγαθῶν ἢ ὑπηρεσιῶν ἐν αὐτῇ ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἧτις προσφέρει τὴν βοήθειαν, τότε γίνεται πρόξενος ἐξαγωγῆς συναλλάγματος καὶ ἔχει ἐπιπτώσεις ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῆς δανειστρίας ἢ δωριζούσης χώρας.

Ἡ πολλαπλῶς διατυμπανιζομένη βοήθεια ἐξ 1% τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἐκάστης ἀνεπτυγμένης χώρας πρὸς σχηματισμὸν Ταμείου Βοηθείας Ὑπαναπτύκτων χωρῶν ἐν τῇ πραγματικότητι θὰ ἀπετέλει ἀφόρητον βάρος (π.χ. διὰ τὰς Η.Π.Α. \$ 7 δισεκ.) διὰ τὸ ἰσοζύγιον πληρωμῶν των. Τούναντιον ἐὰν ταιαύτη βοήθεια ἐδεσμεύετο δι' ἀγοράς ἐντὸς αὐτῆς ταύτης τῆς δανειστρίας χώρας, τοιούτων πρόβλημα δὲν θὰ ἀνέκυπτε. Θὰ ἀνεφύετο ὅμως ἴσως διὰ τὴν δανειοδοτομένην χώραν ἧτις δὲν θὰ ἐξεύρισκε τὰ ἀπαιτούμενα εἶδη ἢ ἐὰν τὰ ἐξεύρισκε, αἱ τιμαὶ δὲν θὰ ἦσαν πάντοτε διεθνῶς συναγωνίστιμοι.

Τὸ μειονέκτημα αὐτὸ ἔρχεται νὰ θεραπεύσῃ ἡ νέα θεωρία τῶν Η.Π.Α. «More Help, Less Aid», ἡ ὁποία μὲ τὴν σειράν της ἔρχεται νὰ ἀντικαταστήσῃ

22. Ἴδε 20, σελὶς 4.

τὸ παλαιὸν καὶ εἰς τὴν πρᾶξιν ἀνεπάρμοστον «Trade Not Aid». Δυστυχῶς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν δυσκόλως μεταφράζεται ἡ διάκρισις μεταξὺ Help καὶ Aid. Καὶ τὸ μὲν Help μεταφράζεται μὲ τὸ «ὑποβοήθησις», τὸ δὲ Aid μὲ τὸ «βοήθεια». Ἡ νέα θεωρία ἤτις βασίζεται εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ Ἀμερικανοῦ Πρεσβευτοῦ ἐν Αἰθιοπία κ. Edward Korry²³, προβλέπει τὴν ὑποβοήθησιν ὄχι χωριστῶν χωρῶν ἀλλὰ ὀλοκλήρων περιοχῶν, διὰ τῆς ἐκτελέσεως ἔργων ὑποδομῆς κ.λπ., ἀφ' ἑνὸς διὰ ἐπιχωρίου κεφαλαίου προερχομένου ἐκ πληρωμῶν ἐξαγωγῶν ἀγροτικῶν πλεονασμάτων καὶ ἀφ' ἑτέρου κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν ἐξ αὐτῶν τούτων τῶν Η.Π.Α. Ἡ νέα αὕτη μέθοδος κατὰ τὸς συμβούλους τοῦ Προέδρου Johnson θὰ συμβάλῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἰσοσκελίσειν τοῦ ἰσοϋγίου πληρωμῶν τῶν Η.Π.Α.

Παραρτηπτόντως, ἀναφέρω μίαν ἐνδιαφέρουσαν μελέτη τοῦ Economist²⁴, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ κατὰ κεφαλὴν ἐπιβάρυνσις τῆς βοήθειας (δωρεῶν) διὰ τὸ ἔτος 1963 ἐπὶ τῇ ἔασει ἀποδόσεως τοῦ κεφαλαίου ὅς εἶναι : \$ 17,7 διὰ τὰς Η.Π.Α., \$ 15,8 διὰ τὴν Γαλλίαν, \$ 5 διὰ τὴν Ἀγγλίαν, \$ 3,6 διὰ τὴν Γερμανίαν καὶ \$ 0,7 διὰ τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν, τῆς ὁποίας ἡ βοήθεια συνίσταται κυρίως εἰς πιστώσεις καὶ ὄχι εἰς δωρεάς.

Μία ἄλλη μελέτη τοῦ Economist²⁵, δίδει τὸν ἀκόλουθον πίνακα βοήθειας (δωρεῶν καὶ δανείων) εἰς ὑπαναπτύχτους χώρους, πλὴν τῆς τῶν Διεθνῶν Ὄργανισμῶν.

	Σ ἔκ α τ ο μ.			
	1961	1962	1963	1964
Ἐπίσημος βοήθεια	6060	6050	6189	6050
Η. Π. Α.	3535	3713	3842	3534
Γαλλία	943	977	843	841
Ἀγγλία	458	418	414	491
Γερμανία	589	427	422	460
Ἄλλα κράτη	535	515	668	724

Περαιῶν τὸ θέμα βοήθειας ἀναφέρω ἀπόσπασμα τοῦ λόγου τοῦ κ. George Woods Προέδρου τῆς Διεθνούς Τραπεζῆς, εἰς τὴν σύσκεψιν τῶν Διεθνῶν Ὄργανισμῶν, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1965, ὅστις ἐμιλῶν διὰ τὴν βοήθειαν πρὸς τὰς ὑπαναπτύχτους χώρας λέγει :

«Ὅς μὴ ληθμονώμεν ὅτι καὶ ἡ Διεθνὴς Τράπεζα εἶναι τέκνον τῆς δυστυχίας — τὸ Καταστατικὸν τῆς συνετάγη ἐνῶ μία ἀπὸ τῶν σκληροτέρων μάχης τοῦ

23. Economist, 18 Φεβρουαρίου 1967 (σελ. 625).

24. Economist 18-2-67, σελ. 650.

25. Economist 2-10-65, σελ. 68.

Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου έμείνετο επί του Εύρωπαϊκού εδάφους, εις μίαν εποχήν κατά την οποίαν τὸ τέλος τοῦ πολέμου ἐν Ἀσίᾳ δὲν ἦτο εἰσέτι ἐν ὄψει. Ἡ Τράπεζα δὲν ἐδίστασε νὰ ἐλθῆ ἀρωγὴς εἰς χώρας ἀντιμετωπιζούσας ἀντιξέτους συνθήκας ἐφ' ὅσον ἦτο πεπεισμένη, ὅτι παρὰ τὰς συνθήκας αὐτάς, οἱ ἀπώτεροι σκοποὶ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως ἐν τέλει θὰ ἐπιτυγχάνοντο.

ΔΕΙΚΤΑΙ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΟΣ

Ὡς ἀνεφέρθη, ἡ Διεθνὴς Ρευστότης δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς δείκτης τῆς δυνατότητος χωρῶν νὰ χρηματοδοτήσουν τὰς εἰσαγωγὰς των (χωρὶς νὰ λαμβάνονται ὑπ' ἄψιν αἱ βραχυπρόθεσμοι ἰδιωτικαὶ ὑποχρεώσεις ὡς καὶ τὸ ἐξωτερικὸν δημόσιον χρέος).

Εἰς τὸν δείκτην αὐτὸν λογίζονται τόσον τὰ εἰς χρυσὸν ἀποθεματικά ὅσον καὶ τὰ εἰς δολλάρια καὶ στερλίνας ὑπόλοιπα, σὺν τῇ πλήν τῆς καθαρᾶς θέσεως παρὰ τῷ Διεθνεῖ Ταμείῳ (Official Monetary Reserves Adjusted by I.M.F. Positions).

Θεωρεῖται ἱκανοποιητικὴ ἡ ρευστότης, ὅταν ὁ δείκτης αὐτὸς εἶναι ἄνω τῶν 5, ἤτοι ἡ χώρα διαθέτει ἀποθεματικά καλύπτοντα εἰσαγωγὰς ἄνω τῶν 5 μιλίων. Πίναξ τῆς Διεθνούς Ρευστότητος συνταχθεὶς ἀρχὰς Ἰανουαρίου 1967, δεῖ τὴν ἀκόλουθον εἰκόνα κατὰ φθίνουσαν σειρὰν ρευστότητος²⁶.

Πίναξ τῆς Διεθνούς Ρευστότητος.

Ἄνω τῶν 10		Ἀπὸ 5 - 10		Ἀπὸ 1 - 5		Κάτω τοῦ 1	
Σαουδ. Ἀραβία	26,5	Βούρμα	9,0	Βέλγιον	4,8	Ἰνδία	0,8
Ταυλάνδη	15,1	Γαλλία	8,7	Καναδάς	4,1	Νεοζηλανδία	0,7
Λιβύη	13,8	Ἰσραήλ	8,6	Ὀλλανδία	4,4	Ἀγγλία	0,6
Πορτογαλία	13,7	Ἰταλία	8,5	Ἰαπωνία	3,3	Συρία	0,6
Ἰορδανία	12,4	Αὐστρία	7,8	Βραζιλία	3,2	Σουδάν	0,5
Ν. Βιετνάμ	10,0	Ἰράκ	7,3	ΕΛΛΑΣ	3,2	Γιουγκοσλαβία	0,4
		Κύπρος	7,2	Αἴγυπτος	1,1	Τῆνις	0,2
		Η.Π.Α.	7,1	Ἀργεντινὴ	1,0	Χιλή	0,1
		Ἰσπανία	5,2				
		Δ. Γερμανία	6,0				
		Αὐστραλία	5,2				

Ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ὡς ἄνω ἀριθμῶν, τὸν ἀνώτατον δείκτην παρουσιάζουν ἡ Σαουδικὴ Ἀραβία, ἡ Ταυλάνδη, ἡ Λιβύη, ἡ Πορτογαλία καὶ ἡ Ἰορ-

26. International Reports, January 20, 1967.

Δανία, (ὄλαι συγκαταλεγόμεναι μεταξύ τῶν ὑπαναπτύχτων χωρῶν), ἐνθ' ἐπὶ κεφαλῆς τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἀνεπτυγμένων χωρῶν εὐρίσκεται ἡ Γαλλία, ἡ Ἰταλία, καὶ Η.Π.Α., ἡ Δ. Γερμανία, εἶναι μὲ δείκτην ἄνω τῶν 5 ἀλλὰ κάτω τῶν 10. Ἡ Ἑλλάς εὐρίσκεται· εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν κάτω τῶν 5 πλὴν ὁμοῦ μεταξύ βιομηχανικῶν χωρῶν ὡς τὸ Βέλγιον, ἡ Καναδάς, ἡ Ὁλλανδία, ἡ Ἰαπωνία καὶ ἄλλαι. Κάτω τοῦ 1 εὐρίσκεται· σωρεία χωρῶν μεταξύ τῶν ὀποίων, ἡ Ἀγγλία, Νεοζηλανδία, Γιουγκοσλαβία κ.λ.π.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω στοιχείων προκύπτει· ὅτι ἡ διεθνὴς ρευστότης εἶναι ἀνεξάρτητος τοῦ βαθμοῦ ἐκβιομηχανίσεως καὶ οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως καὶ ὅτι ἡ παλαιὰ νοστροπία· ὅτι «αἱ ὑπανάπτυστοι χωροὶ δὲν ἔχουσι ἀνάγκην ἀποθεματικῶν παρὰ μόνον χρημάτων» δὲν ἰσχύει πλέον.

(Ὅτι αἱ ὑπανάπτυστοι χωροὶ ἐν γένει (ἐκτὸς τῶν Ἰνδίων, Αἰγύπτου, Πακιστάν καὶ τινῶν ἄλλων) αὐξήθησαν τὰ ἀποθεματικά των κατὰ 80% κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐνθ' αἱ Η.Π.Α., καὶ ὀλιγώτερον ἡ Ἀγγλία, συνεισέφεραν μεγάλας μακροπροθέσμου ἐπενδύσεις ἐναντι μεγάλου ὀραχυπροθέσμου χρέους. Ὅτω ἐνθ' ἡ καθαρὰ των θέσις δύναται νὰ εἶναι πιστωτικὴ, εὐρίσκονται εἰς σοβαρὰν κρίσιν ρευστότητος ἐνεκεν τῶν ὑψηλῶν βραχυπρόθεσμων ὑποχρεώσεών των

Ὅς ἀνεφέρθη ἡ διεθνὴς ρευστότης δὲν βασίζεται ἐπὶ τῆς καθαρᾶς συναλλαγματικῆς θέσεως (τί· εἶναι ὁμοῦ καθαρὰ θέσις;) ἀλλὰ ἐπὶ λογιστικῶν ὑπολοίπων τῆς ἡμέρας (Spot Assets), μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τυχόν πιστωτικῶν εὐκολιῶν τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν.

Ὅς φυσικὸν αὐτὸ παρουσιάζει μίαν σφαιερὰν εἰκόνα τῆς πραγματικῆς θέσεως τῶν διαφόρων χωρῶν. Ὅτω εἰς μίαν μελέτην τῆς Διεθνούς Τραπεζικῆς διὰ λογαριασμῶν τοῦ U.N.C.T.A.D. ἥτις ἐδημοσιεύθη, πρὸ ἡμερῶν, ἀναφέρεται· ὅτι· αἱ ὀφειλαὶ τῶν ὑπαναπτύχτων χωρῶν, μόνον ἐκ μεσοπροθέσμων καὶ μακροπροθέσμων πιστώσεων προμηθευτῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1965, ἀνήρχοντο εἰς \$ 7 δισεκ. καὶ ἀπετέλουσαν τὸ 1/6 τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσίου χρέους τῶν χωρῶν αὐτῶν καὶ τὸ μεγαλύτερον ποσοστὸν τῶν ἐτησίων δαπανῶν ἐξυπηρετήσεώς του (ἀνερχόμενον εἰς 36% περίπου, ἦτοι \$ 15 δισεκ. ἐπὶ συνόλου δαπανῶν ἐξυπηρετήσεως \$ 43 δισεκ.).

ΔΙΕΘΝΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΑΣ

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν Ἑλλάδα μὲ ἐξωτερικὸν δημόσιον χρέος ἀνερχόμενον, τέλος Σεπτεμβρίου 1966, εἰς \$ 361 ἑκατομ. (τοκοχρεωλυτικὴ ἐπιβάρυνσις διὰ τὸ ἔτος 1966, \$ 36 ἑκατομ.) μὲ προθεσματικὰς ἐμπορικὰς ὑποχρεώσεις (3 μηνῶν ἕως 5 ἐτῶν) ἐκ \$ 265 ἑκατομ., καὶ ἀποθεματικά (χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα ἐν γένει) ἀνερχόμενα μόλις εἰς \$ 283 ἑκατ. παρουσιάζει ἄνοιγμα \$ 340 ἑκατ., «ΑΡΧΕΙΟΝ» Δ. Ε. Καλιτσουανάκη. Τόμ. 47ος (1967). Τεύχ. Δ'

χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι υποχρεώσεις οι προκύπτουσα: εκ της εισαγωγής κεφαλαίων κατά τον νόμον 2687) 1953 ως και Άλλα.

Η Ελλάδα θεδαίως παρουσιάζει μεγάλα περιθώρια πιστοληπτικής δυνατότητας εκ μέρους της Διεθνούς Τραπεζής, της Διεθνούς Έταιρείας Χρηματοδοτήσεως της Ευρωπαϊκής Τραπεζής Έπενδύσεων, του Διεθνούς Ταμείου, (του αυτόματου δικαιώματος (Cold Tranche) και άλλων Όργανισμών.

Ίσως εδώ θα έπρεπε να αναφέρομεν τον δανεισμόν υπό της Ελλάδος, τον Άπρίλιον του 1966, S 30 εκατομ. εις αυτόσιον χρυσόν, ενώ το ποσόν θα ήδύνατο ν' αποσύρη ή Ελλάδα εάν υπήρχεν ανάγκη, εκ του Διεθνούς Ταμείου το 1/3 της έποδαρήσεως ή και με έτι ευνόικωτέρους όρους ως π.χ. υπό το καθεστώς του Stand-by Arrangement. (Τό διατί εις αυτόσιον χρυσόν και όχι εις δολάρια τά όποια έπενδύμενα θα απέδιδον 4% ή και πλέον ποτέ δέν διγυαρινίσθη υπό των άρχών).

Ένώπιον μιάς τοιαύτης καταστάσεως τί πρέπει να πράξη ή Ελλάδα; Να συνεχίση τον αυτόν ρυθμόν αναπτύξεως θασιζομένη επί του έξωτερικού δανεισμού με τās σχετικās επιπτώσεις επί του ισοζυγίου πληρωμών της, να επιταχύνη αυτόν με άκρίτη δυσμενέστερα αποτελέσματα, ή τούναντίον να προβή εις μίαν επιδράδυσιν του ρυθμού και προσπάθειαν εκτελέσεως του προγράμματος οικονομικής αναπτύξεως εκ των ένόντων. Αυτά είναι σοβαρά έρωτήματα επί των όποιων δίστανται οι γνώμαι των μεγάλων μας οικονομολόγων και τά όποια χρήζουν της άμέσου προσοχής των άρχών.

ΤΕΛΙΚΟΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Τερματίζων την σημερινήν ανακοίνωσιν αντιλαμβάνομαι ότι αφήνω σωφείαν αναπαντήτων έρωτημάτων ως είναι : το ελάχιστον όριον ρευστότητας, ή ιδεώδης σχέση μεταξύ ρευστότητας και δημοσίου χρέους, ή υποτίμησις του νομίσματος ως κλασσικόν μέτρον διά μίαν βελτίωσιν της ρευστότητας, μεγαλύτερα ρευστότης ή περισσότερα έργα, και τόσα άλλα.

Δυστυχώς τά περιθώρια χρόνου δέν μου επιτρέπουν να επεκταθώ περαιτέρω, νομίζω όμως ότι το πρόβλημα της ρευστότητας είναι ένα σύμπτωμα, όχι ή ασθένεια εκ της όποιας πάσχει ή άθθρωπότης και πολύ φοβούμαι ότι εν τῶ προσπαθεία μας να θεραπεύσθωμεν τά συμπτώματα, αφήσθωμεν την ασθένειαν να εκδηλωθῆ έντονώτερα και εις άλλους τομείς.

Η ιστορία της άθθρωπότητος γέμει από προβλήματα τά όποια κατά καιρούς έθεωρήθησαν Άλυτα. Παρά ταύτα ή άθθρωπότης έπινοητικότης έξέυρε τās καταλλήλους λύσεις. Η Διεθνής ρευστότης δέν θα αποτελέση εξαίρεσιν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Στρατη Ἀνδρεάδης: Ἡ Διατήρησις τῆς Διεθνούς Οἰκονομικῆς Ἴσσοροπίας, Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος 5-1-67.
- Charles Bettelheim: Στάθμη καὶ Ἀναπτύξεως Πολιτικὴ Ἀναπτύξεως, Ἀ' Οἰκονομικὸν Συνέδριον (Ἀθῆναι 4-10 Δεκεμ. 1966).
- Βασιλείου Δαμαλά: Διεθνὴς Ἐμπόριον καὶ Νομισματικὴ Ρευστότης, Οἰκονομικὸς Ταχυδρόμος, Φεβρουάριος 1967.
- Πετρ. Δημητράκοπούλου: Διεθνὴς Χρηματοδότησις τῆς Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως, Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, Τόμος 45, Ὀκτωβρ.-Δεκέμβρ. 1965.
- Ξενοφῶντος Ζολώτα: Ἡ Ἀντιμῶρφοσις τοῦ Διεθνούς Νομισματικοῦ Συστήματος, Τράπεζα Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1965.
- Πρὸς ἓνα ἐνισχυμένον Κανόνα Συνλλάγματος Χρυσοῦ, Τράπεζα Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1961.
 - Τὸ πρόβλημα τῆς Διεθνούς Νομισματικῆς Ρευστότητος, Τράπεζα Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1961.
 - Νομισματικὴ Ἴσορροπία καὶ Οἰκονομικὴ Ἀνάπτυξις, Τράπεζα Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1964.
 - Μετανάστευσις καὶ Οἰκονομικὴ Ἀνάπτυξις, Τράπεζα Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1966.
 - Νομισματικαὶ καὶ Οἰκονομικαὶ Ἐξελίξεις, Τράπεζα Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 1966.
- Α. Σ. Μάντικα: Διεθνεῖς Χρηματοδοτικαὶ Ὀργανισμοί, Ο.Β.Α., Ἀθῆναι 1963.
- Κριτήρια καὶ Ὅροι Δανεισμοῦ Διεθνῶν Χρηματ. Ὀργανισμ. καὶ ἡ Συμβολὴ αὐτῶν εἰς Ἀνάπτυξιν Ὑπαναπτύκτων Χωρῶν, Ἀρχεῖον Οἰκονομ. καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, Τόμος 54ος, Ὀκτώβρ.-Δεκέμβρ. 1965.
 - Παρατηρήσεις τινές ἐπὶ τῆς Οἰκονομικῆς Ἀναπτύξεως καὶ τοῦ Ἐξωτερικοῦ Δημοσίου Χρέους, Ἀθῆναι 1966.
- Γ. Φ. Παπαλεξάνδρη: Οἰκονομικὴ Ἀνάπτυξις τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι, Ἰκτωβρίου 1966.
- Ἄνδρ. Παπανδρέου: Οἰκονομικὴ Ἀνάπτυξις, Ἰσοζύγιον Πληρωμῶν καὶ Πολιτικὴ Ἐκβιομηχανίσεως, Σπουδαί, Τόμος ΙΣΤ', Τεύχος 1, 1965-66.
- Robert Triffin: Νομισματικὸς Κανὼν τοῦ ΧΧ αἰῶνος, Ἀθῆναι 1963.
- Jean Tinbergen: Προγραμματισμένη Ἀνάπτυξις, Σπουδαί, Τόμος ΙΣΤ', Τεύχος 1, 1965-66.

ΞΕΝΗ

- Keneth Berrill: I.D.A. The World Bank's Major Problem, The Banker, September 1966.
- J. R. Cadman: Sterling, The U. K. and Europe' Westminster Bank Review, February 1967.
- Alexander K. Cairncross: Economic Planning, E.D.I. Washington, January 1966.
- Torsten Carlson: The discussion on the International Payments System, Skandinaviska Banken Quarterly Review No. 2 of 1965.
- Hollis Chenery: Trade, Aid Economic Development, International Development, 1965.

- Alan Day: Reforming the International Monetary System, Westminster Bank Review, August 1964.
- Valéry Giscard d'Estaing: Exposés sur les problèmes monétaires internationaux, Collection Ouvertures Économiques, 1965.
- André Fournet: Les mouvements internationaux des capitaux privés, B.S.I. Cairo 1960.
- David L. Gordon: Coordinating Aid to Developing Countries, Finance and Development, I.B.R.D., June 1966.
- Arnold Harberger: Cost Benefit Analysis and Economic Growth, The Economic Weekly, February 1962.
- Bent Hawsen: Inflation Problems in Small Countries, B.S.I., Cairo 1960.
- Alfred Hays: Priorities in International Finance, Fedetal Reserve Bank of N.Y. Review, November 1965.
- Harry G. Johnson: Trade Preferences and Developing Countries, Lloyds Bank Review, February 1966.
- Tony Killick: Commodity Agreements as International Aid, Westminster Bank Review, February 1967.
- Charles P. Kindleberger: Terms of Trade and Economic Development, Review of Economics and Statistics Harvard University Press, February 1958.
- Dr. Emil Kueng: The Role of Capital in Economic Development, International Economics Review, January 1967.
- Oskar Lange: Economic Development Planning and International Cooperation, B.S.I., Cairo 1961.
- W. Arthur Lewis Aspects of Industrialisation, B.S.I. Cairo 1953.
— A Review of Economic Developments, Devel. Digest N.P.A. Washington, April 1966.
- David E. Lilienthal: The Road to Change, International Development Review, December 1964.
- John H. Loudon: A new World in the making, International Industrial Conference, September 1965.
- A. H. Lovell: How should Overseas Aid be given, Lloyds Bank Review, February 1966.
- Fritz Machlup: World Monetary debate, bases for Agreement, The Banker, September 1966.
- A. S. Mantikas: Comments on the International Credit Conference, Egypte Contemporaine, Cairo 1952.
— Inetrnational Finance Institutions. Achievements and Shortcomings, B.S.I. Cairo 1959.
- Gunnar Myrdal: Jobs, Food and People, International Development, 1965.
- Ragnar Nurkse: Capital Accumulation in Under-Developed Countries, B.S.I., Cairo, 1952.
- I. G. Patel: Rationing Aid, International Development, 1965.
- Roy L. Reiersen: The Question of International Liquidity, The Bankers Trust Co., N.Y.
- Pierre Paul Schweitzer: International Liquidity and the Fund, Finance and Development I.B.R.D. June 1966.
- Jan Tinbergen: The design of Development, I.B.R.D., Washington, 4th Edition, 1961.
- Robert Triffin: International Monetary Reform U.N. Econ. Bull. for Latin America, Vol. XI, No. 1, April 1966.

- A. N. White : International Monetary Reform, Problems and Progress, Westminster Bank Review, November 1966.
- George D. Woods : A moving Target, International Development, 1965.
- Xenophon Zolotas : International Monetary Order, Bank of Greece, Athens 1958.
- Economic Development and Technical Education, Bank of Greece, Athens 1960.
 - Economic Development and Private Enterprise, Bank of Greece, Athens 1962.
 - Multicurrency Standard and the I.M.F. Bank of Greece, Athens 1963.
 - Alternative Systems for International Monetary Reform, Bank of Greece, Athens 1965.
- Development and Foreign Aid : S.I.D. World Conference Washington 1964.
- Economic Growth and Monetary Stability : Per Jacobson Foundation, 1965.
- L'Equilibre entre la Politique Monétaire et les autres instruments de Politique Économique dans une Société Moderne : Per Jacobson Foundation, 1966.
- Four views on International Monetary Systems : Intern. Fin. News Survey I.M.F., 16 July 1965.
- Gold and the Balance of Payments : First National Bank of Chicago, October 1966.
- History of Commodity Agreements : I.B.R.D. Washington, July 1959.
- Ossola Committee Report : International Financial News Survey I.M.F., 27 August 1965.
- The Poverty of Abundance : (Planned Parenthood - World Population publication 1965).
- U.S. Production Abroad and the Balance of Payments : The National Industrial Conference Board, 1966.
- Report of the Group of Ten : Bank of Italy Press, 1965.
- World Bank Atlas per Capita Product and Population : I.B.R.D., September 1966.

ΑΡΘΡΑ ΕΙΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ECONOMIST :

Liquidity the golden punchline	3.12.1966
Iran's Breakthrough	14.1.1967
France and Gold : all that glisters	14.1.1967
I.M.F. and the Group of Ten	28.1.1967
Those Sterling Balances	28.1.1967

SURVEY ON INTERNATIONAL DEVELOPMENT :

Development Aid	15.11.1966
Economic Integration	15.9.1966
U.N. Capital Development Fund	15.1.1967

FINANCIAL TIMES :

France Frees and Transfers	31.1.1967
Price of Gold	3.2.1967
Dr. Emminger on Gold Price	26.1.1967
French Demand on Gold	18.1.1967
U.K. Will Defend Sterling Threats to Stability	16.2.1967

A.G.E.F.I. :

Διάφορα άρθρα	1965 - 1966 - 1967
---------------------	--------------------